

MOGUĆNOSTI PASTORALNOG DJELOVANJA S RASTAVLJENIMA, RAZVEDENIMA I PONOVRNO CIVILNO VJENČANIMA

Suzana Matošević, teolog i savjetovatelj u Bračnom i obiteljskom savjetovalištu, Slavonski Brod

Porastom sve većeg broja rastavljenih bračnih parova, te razvedenih i ponovno vjenčanih, pred Crkvu, ali i pred cijelu društvenu zajednicu postavljen je novi izazov, ali i zadatak: skrb za rastavljene, razvedene i ponovno vjenčane, te za njihovu djecu, koja mnogostruko pate u ovakvim okolnostima. Zbog toga se treba okrenuti ovom problemu, te solidarizirati s njihovim patnjama i problemima. Nema smisla pratiti rastavljene bračne parove isključivo kroz prizmu statističkih podataka, stručne literature i teoretskih predavanja, osim ukoliko se ne potiče na svojevrsnu promjenu pogleda na sam brak. Brak nije isključivo ugovor između dvije strane koji se može i treba razvrgnuti u bilo kojem trenutku (kada to jednoj ili oboma stranama više ne odgovara). Kršćanski pogled na brak usmjeren je na ženidbu koja je intimna zajednica bračnog života i bračne ljubavi. Brak je vrlo dinamična i promjenjiva stvarnost, s neprestanim zahtjevom za usavršavanjem, prilagođavanjem, brigama, kompromisima, usklađivanjima, tolerantnošću i sl. Stvarnost nam otkriva kako se postojeći i naizgled skladni brakovi moraju stalno i kontinuirano analizirati i usavršavati, a oni koji se rastavljaju trebaju objektivni i podržavajući uvid u okolnosti, mogućnost promjene i prilagodbe u budućnosti.

Kako pristupiti na župnoj ili dekanatskoj razini, te općenito u mjesnoj Crkvi, vjernicima koji prolaze kroz iskustva rastave, te onima koji se razvedu i ponovno civilno vjenčaju? Na prvom mjestu važno je ukazati na bitne dimenzije bračno-obiteljskih odnosa, a to su **briga** (brinuti se za druge, dopustiti im da uđu u naš život, dati im prostora, podijeliti radosti i žalosti s najbližima), **odgovornost** (što znači odgovoriti na svoje potrebe i potrebe bližnjih), **poštivanje** (poštujemo bližnje i njihovo pravo na slobodu mišljenja, uvažavamo ih u svojoj njihovoj jedinstvenosti), **znanje** (saznati što više o drugome, te otkrivati uvijek iznova nove spoznaje o bližnjima). U župnim zajednicama možemo pokazati brižnost, poštovanje, odgovornost primjenjujući i nove spoznaje i prilagođavajući se novonastalim prilikama.

Mogućnosti pastoralnog djelovanja su raznolike, a rad se može usmjeriti na određene skupine: rastavljeni, razvedeni te ponovno civilno vjenčani, njihovu djecu, župljane, župnike i pastoralne suradnike. Aktivnosti koji se mogu provoditi po skupinama su radionice, predavanja, tribine, duhovne obnove, kreativne igraonice, pokornička bogoslužja i dr. Predavanja za rastavljene i razvedene te ponovno vjenčane trebaju tematizirati njihove poteškoće, kao što su npr. nesigurnost, osjećaj izopćenja iz zajednice, organizacija života, odnosi s djecom i sl. U skupinama se može primijeniti osobniji pristup, poticati ih na otvoreno suočavanje s novim izazovima i promijenjenim okolnostima nastalim procesom rastave, te tematizirati kako napreduju u redefiniranju odnosa i uspostavi kvalitetnijih odnosa. Prvi korak je pozvati one koji su prošli rastavu, i one koji su se ponovno civilno vjenčali, te im predstaviti pastoralni model, te provjeriti njihovu zainteresiranost. Nakon toga, profilira se stvarna potreba za pastoralnim aktivnostima, te što je to što određena skupina želi. Najčešće su roditelji zabrinuti za svoju djecu, pa su na tom području očekivanja najveća.

Kako Crkva može pomoći? Rastava spada među najteže emocionalne povrede, pa rad s djecom iziskuje mnogo posla, posebno ako pokazuju 'znakove stresa': regresiju, strah od separacije, loše raspoloženje, ponašanja van kontrole, manipuliranje, tugu, depresiju, krivnju, poteškoće sa spavanjem i hranjenjem, promjene osobnosti, poteškoće u školi i učenju, iracionalne strahove i dr. Svi koji su uključeni u proces rastave pate, a često se zaboravlja kako se roditelji rastaju, ali ne i djeca. U procesima rastave roditelju su uglavnom preokupirani svojim problemima, ali su i dalje najvažnije osobe u životu djece. Parovi koji se rastaju ponekad su slomljeni i/li uništeni rastavom, a

ponekad rastava djeluje vrlo oslobađajuće. U tim situacijama djeca su različito prestrašena i zbunjena, a ponajviše činjenicom za vlastitu sigurnost i budućnost. Neki od roditelja su toliko povrijeđeni u procesu rastave, te od svoje djece traže utjehu i pomoć. Čest je slučaj kako djeca rastavu braka shvaćaju drugačije od roditelja, jer im roditelji nisu pojasnili sve okolnosti, te posljedice koje se odražavaju na njihov budući život (preseljenje, promjena škole, gubitak prijatelja...). Djeca su često uvjereni kako su oni uzrokom sukoba majke i oca, te smatraju sebe odgovornima za ponovno spajanje roditelja, te se ponekad jako žrtvuju u nastojanjima da pomire roditelje. U težim slučajevima, kada su rastave vrlo traumatične (gubitak jednog ili oba roditelja rastavom), postoji mogućnost psihičke i fizičke bolesti djeteta. Uz veliku pažnju, skrb i brigu, te podršku u jačanju obiteljskih snaga mogu se spriječiti takve pojave, te pomoći djeci nositi se konstruktivno s posljedicama sukoba roditelja. Upravo zbog toga djecu treba uključiti u grupe u kojima će spoznati kako nisu jedini koji imaju takve poteškoće, u grupi mogu učiti o iskustvu razvoda iz pozicije druge djece, te mogu naučiti primjenjivati pozitivne strategije drugih vršnjaka. Tako se djeca potiču na otvorenu komunikaciju, prepoznavanje vlastitih osjećaja, proširivanje perspektive, očekivanjima o budućnosti i sl. Ciljevi opisanih aktivnosti nisu 'izlječenje', već podrška u novonastalim prilikama zbog koji se osobe u ovakvim obiteljima osjećaju manje vrijedno, usamljeno, te općenito drugačije od ostalih u župnoj zajednici.

Posebno je važno raditi i sa župljanima, pastoralnim suradnicima i župnicima, te ih usmjeriti na prihvaćanje onih koji pate zbog takvih okolnosti a uglavnom nije na njima krivnja, onih koji su možda brzopleto i sklopili ženidbu i razveli se, ali se iskreno pokajali i traže svoje mjesto u župnoj zajednici, te svih ostalih koji su prekinuli ženidbeni vez 'protiv Božje volje'. Kršćanska zajednica treba biti *svjesna slabosti mnoge svoje djece. Prosvijetljena Kristovim pogledom, „Crkva se okreće s ljubavlju prema onima koji sudjeluju u njezinu životu na nepotpun način i prepoznaje da Božja milost djeluje i u njihovu životu dajući im hrabrost da čine dobro, da se s ljubavlju brinu jedno za drugo i budu u službi zajednice u kojoj žive i rade“.* (AL br. 291.)

Za organizaciju takvih aktivnosti potrebni su i resursi: stručni suradnici s potrebnim znanjima i vještinama, prostori, radni materijali, no prije svega potrebna je ljubav i milosrđe. Na taj način ćemo izbjeći *hladni birokratski moral*, i postaviti ćemo se u *kontekst pastoralnog razlučivanja ispunjena milosrdnom ljubavlju, koja je uvijek spremna razumjeti, oprostiti, pratiti, nadati se i iznad svega integrirati.* (AL br. 312.)

Literatura

1. Ajduković, M., Radočaj, T. (ur.), *Pravo djeteta na život u obitelji*, zbornik radova, Unicef, Zagreb, 2008.
2. Osmak-Franjić, D. (ur.), *Djeca i konfliktni razvodi*, Zbornik priopćenja s Godišnje konferencije Mreže pravobranitelja za djecu Jugoistočne Europe i stručnih rasprava Pravobranitelja za djecu RH, Pravobranitelj za djecu, Zagreb, 2010.
3. Papa Franjo, *Amoris Laetitia*. Posinodalna apostolska pobudnica biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim osobama, kršćanskim supruzima i svim vjernicima laicima o ljubavi u obitelji, Kršćanska Sadašnjost, Zagreb, 2016.